

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Philippi Melanchthonis Grammatica Latina

Melanchthon, Philipp

Wittebergae, 1621

Caput VII. De nomine cum ablativo

[urn:nbn:de:bsz:31-112308](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-112308)

REGULA.

1. * Quæ certum magnitudinis modum¹ aut
 2. spacium significant; sæpius Accusativo² Ca-
 3. su; rariùs Genitivo vel Ablativo junguntur,
 ut cum Adjectivis quantitatem³ significantibus.

Acc. *Mensis quadraginta dies longus. Cic.*

Caulis palmum altus. Plin. 23. 7.

Umbra quatuor pedes longa. Plin. 6. 34.

4. Gen.⁴ *In morem horti, areas latas pedum de-
 nùm, longas pedum quinquagenùm facito.
 Colum. 2. 11.*

Abl. *Longum sesquipedale, latum pede. Plin. 35. 14.*

Sulcus dupondio & dodrante altus. Col. 3. 13.

Fossam sex cubitis altam quum duxisset.

Liv.

CAPUT VII. DE NOMINE CUM Ablativo.

REGULA I.

* Ablativo casu cum convenientibus Ad-
 jectivis junguntur, quæ Causam, Instrumen-
 tum, Modum, Partem, Excessum, & similem
 Circumstantiam, vel Adjunctum significant.

ut:

Cau: Eff. *Lassus cura. Fessus cursu, Labore.*

Letus honore. Potens opibus.

Præceptis ambitione. Bonus bello.

Reus stipulando. Gravis pietate & meritis.

Mat. *Pedum formosum are. Virg.*

Dupli-

CUM ABLATIVO. 267

Duplicem gemmis auroq; coronã. 1. Æn.
Loricam confertam hamis auroq; trili-
cem. 3. Æn.

Instr. Melior remis. Promptus manu.

Firmus peditatu. Firmus equitatu.

Mod: Consilia audacia, prima specie læta sunt,
tractatu dura, eventu tristia. Liv.

Grandis natu¹ Maior etate.

Pars. Ager oculis, pedibus. Quietus animo.

Crine ruber, niger ore, brevis pede, lumine
læsus. Martial. l. 12. ep. 54.

Exc. Longior me digito. Sex stadiis remotior.

Circ. Patria Lesbios. Genere Andria.

Tempore prior. Loco vicinior.

Adj. Ennius ingenio maximus, arte rudis. Ovid.
2. Trist.

Puer ingenuus vultu.

NOTA, † I. Substantiva quoque nonnulla,
Ablativum Causæ vel Modi asciscunt. ut:

Cicero pietate filius, beneficio parens.

Natura pater. Affectu pater.

Δ II. Quibusdam Ablativis Causæ vel
Instrumenti, ² interdum Præpositio accedit. ut:

Fessus de via. Ab omni laude felicior.

Demetrius ex doctrina nobilis & clarus.

Firmus ab equitatu. Paratus ab exercitu.

Δ III. Ablativum Partis, Circumstantiæ &
Adjuncti, frequenter in Accusativum mu-
tant Poetæ. ut: Albus dentes. Cressa genus.

Cætera Graius.

Sed de hoc vide infra in Synecdoche.

REGU-

IS NOMINUM.

REGULA.

agnitudinis modum
supers Accusativo
vel Ablativo junguntur
nitatem significanc

ginta dies longus. Co.
altus. Plin. 22. 7.

pedes longa. Plin. 6. 24.
ti, areas latas pedum
um quingagenim

de, latum pede. Plin.
doctante altus. Co.
is altam quom dicit

T VII.

INE CUM
ativo.

REGULA I.

am convenientibus
Causam, Instrum
, Excessum, & fr
adjunctum signifi

Fessus cursu. Lato
Potens opibus.

one. Bonus bello.

Gravis pietate. Virg.
um are. Virg.

1.2. * Comparativi asciscunt Ablativum rei
superatae, ¹ qui exponitur per Particulas ²
Quam, Ac, Atque. ut:

Vilius Argentum est Auro; Virtutibus Aurum.
Horat. l. i. ep. i. i. e. quam Aurum; quam
Virtutes.

Doctior opinione hominum, i. e. quam vel at-
que est opinio hominum.

Tu mihi charior es vita mea, i. e. quam vel ac
vita mea.

† Quando autem Objectum notatur, po-
nitur in eo Casu, quem Positivus requirit. ut:
Audior tibi; sicut, Avidus cibi.
Amicior mihi; sicut, Amicus mihi.

3. NOTA. † I. Quum particulae *Quam, Ac,*
Atque, exponunt Ablativum Comparisonis;
conjungunt similes Casus, ab eodem ³ Nomi-
ne vel Verbo pendent. ut: *Habet maiorem*
copiam auri quam argenti, sc. copiam. Hominem
callidorem vidi neminem, ac Parmenonem, sc.
video.

Quando verò ad rem superatam subintel-
ligitur EST aut FUIT, aut simile; in Nomi-
nativo effertur. ut: *Hoc scriptum est Petri, mul-*
tum quam Iohannes [sc. est.] doctioris.
Novi hominem multo quam Phormio [sc. est]
callidorem.
De homine multo quam Cicero [fuit] eloquen-
tiore.

Quando autem accedente Præpositione,
PRO

PRO Ablativus manet; ad Syntaxin Præpositionum ⁴ exemplum pertinet. ut:

Maiore quam pro modo corporis veste utitur.

Maiorem quam pro numero hominum ediderunt stragem. Liv. l. 5. dec. 3.

△ II. Poetæ Ablativum Comparationis exponunt per Præpositionem *Ante*. ut:

Scelere ante alios immanior omnes. 1. Æn.

Sic & Genitivum Superlationis. ut:

Ante alios pulcherrimus omnes Turnus. 7. Æn.

† III. Interdum Comparativum circumloquimur, voce *MAGIS* vel *MINUS* Positivo addita. ut:

O luce magis dilecta sorori. 4. Æn. i. e. charrior luce.

Quid magis est durum saxo. i. e. durius saxo.

Sic: *Minus eloquens Cicerone.*

Sicut & Superlativum, voce *Maximè*, *Valdè*, *Nimis*, *Nimiùm*. ut: *O nimiùm dilecte Deo, Claudian. Maximè doctus omnium.*

△ IV. Vi periphrasis interdum pro Ablativo Comparationis Dativus ponitur. ut:

Nulli omnium celebritate inferior i. e. cedens.

Nulla arte cuiquam inferior. Salust.

△ V. Solent etiam iterari ⁵ Comparativi, mediante particula *Quam*, *Ac*, vel *Atque*. ut:

Triumphus clarior quam gratior. Liv. l. 5. ab U. C.

Pestilentia minacior, quam perniciosior. Liv. lib. 4. ab U. C.

VI. Com-

6. †VI. Comparativo interdum etiam alter Ablativus adjūgitur, significans Causam,⁶ Instrumentum, Mensuram excessus vel defectus, aut simile. ut:

Hic curis illo lassior est.

Nibilo segnior illo. Longior te digito.

At pedibus longè melior Lycus Helenore. i. Æn.

Hic minor me est viginti annis.

7. Δ. VII. Comparativis interdum Intendendi aut Explicandi gratia, adduntur particulae,⁷ Tanto, Quanto, Tantum, Quantum, Eo, Hoc, Quò, Multò, Longè, Paulo, Nimio, Aliquanto, Aliquantum, Multum, Parum, aut similes. ut:

Omne animi vitium, tantò conspectius in se Crimen habet, quantò maior, qui peccat, habetur. Iuv. sat. 8.

Quantum domo inferior, tantum gloria superior. Val. Max. l. 4.

Quò quis indoctior, eò impudentior. Fab.

Via multò quàm visa erat asperior ascendentibus. Liv.

Δ VIII. Pro Ablativo Comparationis sæpè Verbum subjicitur, cum Electiva particula Quàm. ut:

Reprehendere facilius est, quàm imitari.

REGULA III.

- I. * Dignus, Indignus, Fretus, Preditus, Contentus, Furgidus, Gravis, Venalis, Ablativum¹ asciscunt. ut: Dignum laude virum Musa vertat mori. Hor. l. 4. od. 8.

Indignus honore. Fretus Dei auxilio & bonitate cause.

Conten-

Contentus paucis. Turgidus aqua.

Gravi ære. Morte venalem laurum. Hor. at.

NOTA. † *Dignus & Indignus* nonnunquam etiam Genitivum habent, tam apud alios quam apud Poetas. ut: *Obsecro te mi Cicero. suscipe curam & cogitationem dignissimam tua virtutis. Cic. l. 8. Att.*

Descendam magnorum haud unquam indignus avorum. Virg. 12. Æn.

Curia consilii quæ nunc dignissima tanti. Ovid. lib. 3. de Art. 2.

REGULA IV.

† Adjectiva quæ ordinem aut Diversitatem significant, Ablativum asciscunt, sed cum Præpositione A vel AB. ut:

Proximus a Jove. Secundus a Rege.

Tertius ab urbe lapis. Alius ab hoc.

Diversus ab illo. Non alienus a literis.

Quantum mutatus ab illo Hectore. Virg. 2. Æn.

NOTA. † I. *Alius* in Comparatione postulat particulas Redditivas, *Quam, Præterquam, Ac, Atque, Nisi.* ut: *Quid aliud est Animal, quam corpus anima sensitiva prædicum?*

Aliud mihi respondes, ac rogo.

In aliis rebus versor atque tu.

Δ II. *Alienus*, interdum etiam cum Dativo constructur: interdum & cum Genitivo, ut: *Id dicit, quod illi cause maxime est alienum. Cic. Alienus consilii. Alienum meæ dignitatis. Cic.*

Δ III. *Alius & Alienus*, interdum & cum Ablativo solo sine Præpositione junguntur. ut: *Alius*

IS NOMINUM
 rativo interdum etiam
 titur, significans Causam
 enfluram excessus vel deb
 or est.
 Longior te dignis.
 melior Lycini Helenore. Lib
 viginti annis.
 vis interdum Interde
 a, adduntur particula
 um, Quantum, Et, H
 aulo, Nimio, Aliquam
 Parum, aut similes.
 tanto conspectus mi
 o maior, qui peccat
 3.
 rior, tantum gloria
 ax. l. 4.
 o impudentior. Fab
 a erat asperior ascens
 rativo Comparatione
 ur, cum Electiva partic
 s est, quam imitari.
 LA III.
 Fretus, Prædicum, Con
 is, Venalis, Ablativum
 laude virtutem Mestru
 Hor. l. 4. od. 8.
 etus Dei auxilio & bene
 tate causa.
 Conter

Alius sapiente bonoque. Horat. l. i. ep. 17.

Hoc alium desine velle virum. Tibull.

Alienum dignitate imperii. Cic. de prox. Conf.

Amore nostro non sum arbitratus alienum. Cic.

Δ IV. Peculiare est quod Cicero dicit:

3. *Secundus ad Regium principatum.*

REGULA V.

1. * *Opus* (von νόθη) ¹ a seiscit Dativum
2. personæ, & Nominativum vel Ablativum ²
rei acquirendæ: sed Ablativum tamen fre-
quentius. ut:

Dux & autor nobis opus est. Cic. l. 2. ep. 5.

Simul quæ curando vulnere opus sunt. parat. Liv.

Nunc animis opus Aenea, nunc pectore firmo.

6. *Æn.*

*Ubi rerum testimonia adsunt, non opus est ver-
bis. Cic. in Salust.*

Maturato opus est. Facto opus est.

In arcem transcurso opus est. Ter. Heec. 3: 4.

Tacito quum opus est, clamas. Cic.

Sæpè etiam sine casu ponitur. ut:

Si opus erit, faciam te certiozem.

† Ad eundem modum Comici vocem U-
SUS, quæ pro OPUS utuntur, cum Dativo
personæ, & Ablativo rei acquirendæ conjun-
gunt. ut:

*Viginti iam usus est filio argenti minis. Plaut.
Afin.*

*Mibi sic usus est, tibi ut opus est facto, face. Ter.
Heaut. 1. 1.*

Iidem

CUM

Δ Idem Co

Acculatio

nam argenti mi

pus est ebum?

hæc

CA

SYNTAX

* Quando

ficatur, utim

eodem genere

sa. ut:

Liber meus.

Amor meus.

† Quando

partem aliquam

mirivorum ut

mei super alta

mei: non mea,

pars mei est. Ne

mea: non mei.

Δ Nota. Si

ipsum manu,

Non autem, Sin

manu.

R. E.

Δ Pronomin

terdum Genitiv

Δ Idem Comici vocem Opus ratò³ cum
Accusativo construunt. ut: *Mibi quidem u-*
nam argenti minam⁴ opus est. Plaut. *Puero o-*
pus est cibum.⁵

Hæc de Nominum Syntaxi.

CAPUT VIII.

SYNTAXIS PRONOMINUM

Intransitiva.

REGULA I.

*Quando Possessio vel Actio in aliud signi-
ficatur, utimur Possessivis Pronominibus,
eodè¹ genere, numero, & casu cum re posses-
sa. ut:

Liber meus. Ager tuus. Labores vestri.

Amor meus, i. e. quo ego alios prosequor.

† Quando autem Substantiva significant
partem² aliquam possidentis; Genitivis Pri-
mitivorum utimur. ut: *Parte tamen meliore*
mei super alta perennis Astra ferar. Ovid. *Parte*
mei: non mea, (i. e. Mente seu Fama.) Manus
pars mei est: Non mea. Sed, Fundus est pars
mea: non mei.

Δ NOTA. *Sua manu, Supte manu. Sua*
ipsius manu, pro Manu propria, rectè dicitur.
Non autem, *Sua propria manu. aut, Sui ipsius*
manu.

REGULA II.

Δ Pronominibus Possessivis adduntur in-
terdum Genitivi¹ Nominum, Pronominum,
S aut